

Sensorveiledning Exfac, jus, vår 2019

1. Oppgaveteksten

Vår 2019 - JFEXFAC04

EKSAMENSOPPGAVE

JFEXFAC04 - Examen facultatum rettsvitenskapelig variant

Dato: 19.juni 2019

Tid: 09:00 - 14:00

1a Gjør rede for forskjellen mellom på den ene side det å ha plikt eller frihet fra plikt, og på den annen side det å ha kompetanse.

1b Vis de hovedmåter kompetansenormer og pliktnormer kan være kombinert på i utøvelsen av kompetanse. (Med «pliktnormer» skal forstås normer om plikt eller frihet fra plikt.) Illustrer med eksempler, gjerne fra både privatrett og offentlig rett.

1c Forklar hvordan skillet mellom kompetanse og plikt kommer inn i Hohfelds analyse av rettighetsbegrepet. Gjør deretter rede for hovedpunktene i Hohfelds analyse.

1d På bakgrunn av 1a–1c, presiser setningen «Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft». Ta utgangspunkt i et skille mellom lovgiver og den enkelte rettsundersått, og presiser setningen i tilknytning til begge rettsstilling.

2 Hva er rettens funksjon i samfunnet, og hvordan bidrar retten til å skape det vi betegner som rettsstaten, velferdsstaten og en bærekraftig utvikling av miljøet? Bruk eksempler fra lovgivning og rettspraksis.

Merk: Alle oppgavene skal besvares.

2. Innledning

Denne veiledningen er skrevet i samarbeid mellom Svein Eng (oppg. 1), og Inger Johanne Sand (oppg. 2) – på den måten at hver av oss har skrevet teksten til oppgavedelen nevnt i parentesene og slik at Eng har føyd delene sammen.

Oppgave 1 henter stoff fra pensumdel A og oppgave 2 fra pensumdel B. Dette er ikke uttrykkelig sagt i oppgaven, i motsetning til hva som har vært tilfelle i enkelte tidligere eksamensoppgaver. Det er heller ikke uttrykkelig sagt i oppgaven hva som vil være forholdet mellom de to delene av oppgaven i den samlede vurdering – også dette i motsetning til hva som har vært tilfelle i enkelte tidligere eksamensoppgaver. Dette bør ikke volde problemer for dem som har satt seg inn i stoffet.

Oppgavens spørsmål er godt dekket i forelesninger og på kurs.

Veiledningen er skrevet før sensuren, og må betraktes som foreløbig.

3. Nærmere om oppg. 1

Læringskrav og litteratur

I Læringskravene heter det om temaet «Hovedformene for normativitet», undertemaet «Typer av Normer»:

Studentene skal ha god forståelse av pliktnormer, kompetansenormer og kvalifikasjonsnormer.

Videre heter det om undertemaet «Rettigheter»:

Studenten skal ha kjennskap til rettighetsbegrepet.

Hovedlitteratur er Svein Eng, *Rettsfilosofi* (heretter RF). Særlig relevant er stoffet om

pliktnormer og kompetansenormer, II 2–3, ss. 72–91,

og om

rettigheter, II 6.1–6.2, ss. 143–50.

Kandidatene kan også hente stoff fra enkelte andre deler som er pensum, f.eks. om koblingsord, kvalifikasjonsnormer og u/gyldighetsnormer, II 4.1–4.4.4 (1), ss. 104–24,

samt om spørsmålet

«Hva er en norm?», II 1 ss. 31–71.

1a) *Gjør rede for forskjellen mellom på den ene side det å ha plikt eller frihet fra plikt, og på den annen side det å ha kompetanse.*

I RF ss. 72–74 presenteres og drøftes et opposisjonskvadrat som viser de innbyrdes sammenhengene mellom de fire pliktmodalitetene påbud, forbud, fritak og tillatelse. Deretter presenteres en tredeling mellom påbud, forbud og valgfrihet.

Dertil nevnes at «plikt» i en del tilfelle i jusen brukes om vilkår for å opprettholde et krav (f.eks. «reklamasjonsplikt»).

Etter disse drøftelsene av begrepene, drøftes tre forskjellige grunnlag for frihet innenfor et positivt rettssystem, se ss. 74–78.

På denne bakgrunn har kandidatene en god del stoff til å forstå hva det vil si å ha plikt eller frihet fra plikt, og til å redegjøre for forskjellen fra kompetanse.

Begrepet kompetanse drøftes i RF ss. 79 flg. Begrepet drøftes inngående i tilknytning til følgende definisjon (RF avsnitt 3.1, s. 81): Å fastsette en ny norm forutsetter kompetanse. Med «kompetanse» skal vi forstå en evne (avsnitt 3.2.2 (1) nedenfor) til å fastsette nye normer (avsnitt 3.2.2 (2) nedenfor) som bedømt ved hjelp av gyldighetsnormer kan bli å betrakte som gyldige (avsnitt 3.2.2 (3) nedenfor).

I RF ss. 82–83, heter det så:

Kompetanse og frihet må imidlertid holdes fra hverandre. Den logiske forskjellen kan være lett å overse, bl.a. fordi samme ord brukes om begge deler – noen ganger også i samme språklige sammenheng, se sitatet fra arveloven § 48 hvor «kan» uttrykker både kompetanse og frihet fra plikt. Begrepet kompetanse er definert som en evne til å fastsette nye normer. Begrepet frihet er ikke definert som noen evne og er ikke definitorisk knyttet til det å fastsette nye normer; begrepet kan brukes om dette, men også om rent fysiske handlinger, som f.eks. det å parkere en bil. Gjennom frihet fra påbud og forbud settes vi ikke faktisk i stand til å gjøre noe vi ikke også kunne gjøre da påbudet eller forbudet gjaldt. Gjennom kompetanse blir derimot nye handlinger mulige, nemlig normfastsettelser.

På denne bakgrunn er en sentral del av svaret på spm. 1a) at mens pliktnormer (inkludert normer om frihet) regulerer allerede eksisterende handlingsmuligheter, f.eks. å røyke på et serveringssted, så representer kompetanse en ny handlingsmulighet, nemlig til å fastsette normer av den art som er angitt i den enkelte kompetansenorm. Tenker vi kompetansenormen bort, så forsvinner også kompetansen (evnen). Forsøk på normfastsettelse vil da bli tomme ord. Tenker vi normer om påbud, forbud eller frihet bort, forsvinner derimot ingen handlingsmulighet; røyking på et serveringssted er en handlingsmulighet uavhengig av pliktreguleringen (om røykehandlingen er forbudt eller fri).

I tilknytning til denne forskjell, kan vi si at pliktnormer (inkludert normer om frihet fra plikt) er «regulative» og kompetansenormer er «konstitutive» (RF s. 91).

1b) *Vis de hovedmåter kompetansenormer og pliktnormer kan være kombinert på i utøvelsen av kompetanse. (Med "pliktnormer" skal forstås normer om plikt eller frihet fra plikt.) Illustrer med eksempler, gjerne fra både privatrett og offentlig rett.*

Stoff til besvarelse av dette spørsmålet, finner vi bl.a. i RF, ss. 83–84. Her heter det:

Begrepene kompetanse og frihet er altså ikke sammenfallende. Og fruktbarheten av å sondre viser seg ved at kompetanseutøvelse og frihet kan være *kombinert* – men ikke behøver å være det og ofte ikke er det:

I noen tilfelle er det forbudt å utøve kompetansen eller å utøve den fullt ut. Det kan f.eks. følge av instruks fra fullmaktsgiver til fullmektig eller fra overordnede til underordnede i forvaltningen, organisasjoner, selskaper, m.v. Eller forbudet kan følge av at man urettmessig er kommet i kompetanseposisjon: f.eks. ved tyveri av penger eller ved et ugyldig, men tinglyst kjøp av fast eiendom. I andre tilfelle er det påbudt å utøve kompetansen: f.eks. ved forvaltningens og domstolenes plikt til å treffe vedtak hvor en part søker om noe eller anlegger sak.

I tilfelle hvor kompetanse er kombinert med frihet, kan friheten ha et sterkere eller svakere grunnlag i rettssystemet. Det kan foreligge en uttrykkelig tillatelse (smnl. avsnitt 2.2.3 ovenfor): f.eks. hvor den overordnede gjør unntak fra et forbud mot å utøve kompetansen. I mange tilfelle vil imidlertid friheten rett og slett skyldes den alminnelige norm om at alt som ikke er påbudt eller forbudt, er tillatt (smnl. avsnitt 2.2.2 ovenfor): f.eks. ved den avtalekompetanse som tilkommer rettssubjektene. Isåfall er ikke hver enkelt tillatelse hjemlet i en egen norm, dvs. at tillatelser ikke alltid korresponderer med særskilte tillatende normer. En enda løsere form for frihet har vi hvor kompetanseutøvelsen faller helt utenfor rettssystemet (smnl. avsnitt 2.2.1 ovenfor): se i denne forbindelse begrepene rettighet, rettsforhold og rettslig interesse som vilkår for søksmål, og eksempler som eksklusjon fra foreninger, middagsavtaler, o.l.

Det følger av dette at kompetanseutøvelse ofte vil være regulert ved særskilte pliktnormer; og at den *alltid* kan tilordnes en pliktkategori (påbud, forbud eller valgfrihet).

I forhold til den enkelte kompetanseutøvelse (normfastsettelse) kan kompetansen videre være kombinert med forskjellige pliktkategorier, alt etter *hvilke aspekter* av kompetanseutøvelsen vi ser på. Fullmektigen kan f.eks. i kraft av skriftlig fullmakt ha kompetanse til å by inntil kr. 20 000 – samtidig som han etter instruks er påbudt å by, forbudt å by over kr. 15 000, og gitt valgfrihet

med hensyn til om det bør bys så mye for gjenstanden. Noen ganger kan kompetansen være kombinert med forskjellige pliktkategorier i forhold til samme aspekt av kompetanseutøvelsen, dvs. at det foreligger motstrid. Et forvaltningsorgan innen helse- og sosialomsorgen kan f.eks. i kraft av lov ha kompetanse til å tildele forskjellige ytelser til private, og påbud om dette for såvidt som loven gir den private rettskrav – samtidig som bevilgningsreglement eller andre interne normer setter forbud mot å gi ytelsene fordi det ikke er budsjettmessig dekning.

For annet relevant stoff til besvarelse av spm. 1b), se f.eks. RF s. 115–16, om de forskjellige modaliteter som normer om kompetanseutøvelse kan ha.

1c) Forklar skillet mellom kompetanse og plikt kommer inn i Hohfelds analyse av rettighetsbegrepet. Gjør deretter rede for hovedpunktene i Hohfelds analyse.

Stoff til besvarelse av spm. 1c) finner vi på ss. 145–49. Her gjøres det rede for Hohfelds analyse av bruken av rettighetstermen i anglo-amerikansk jus, dvs. hans analyse av bruken av termen «right».

I Hohfelds analyse går det en hovedinndeling mellom analysen av rettigheter som krav eller frihet, dvs. analysen representert i Hohfelds første skjema – pliktskjemaet – og analysen av rettigheter som kompetanse eller immunitet, dvs. analysen representert i Hohfelds andre skjema – kompetanseskjemaet.

Denne hovedinndelingen er svaret på første del av spm. 1c), dvs. «hvordan skillet mellom kompetanse og plikt kommer inn i Hohfelds analyse av rettighetsbegrepet».

Når spm. 1c) deretter ber om en redegjørelse for «hovedpunktene i Hohfelds analyse», så må målestokken være at læringskravene fordrer «kjennskap», ikke «god forståelse». Følgende momenter bør allikevel kunne forventes av besvarelser flest:

Hohfelds analyse er en to-personsanalyse, i kontrast til opposisjonskvadrat (RF s. 78).

Hohfelds analyse har åtte grunnbegreper, svarende til de åtte hjørnene i skjemaene. Fire av disse representerer tolkings- og presiseringsmidler i forhold til rettighetstermen, nemlig krav, frihet, kompetanse og immunitet.

Hohfelds analyse forutsetter at det til ethvert pliktsubjekt svarer et kravssubjekt. En god kandidat bør problematisere denne premisen. Jeg viser til drøftelsen i RF på s. 148.

En god kandidat bør også spørre om Hohfelds analyse er deskriptiv eller normativ eller begge deler. Om dette heter det i RF, på s. 146:

Hohfelds analyser er ikke rent beskrivende. Han mener vårt juridiske språk, herunder vårt rettighetsspråk, ofte er temmelig forvirret og at de fire grunn-

relasjonene han identifiserer, er de vi bør ha for øye hvis vi ønsker å uttrykke oss klarere.

1d) *På bakgrunn av 1a–1c, presiser setningen "Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft". Ta utgangspunkt i et skille mellom lovgiver og den enkelte rettsundersått, og presiser setningen i tilknytning til begge rettsstilling.*

Setningen som det spørres om i spørsmål 1d) er identisk med ordlyden i grl. § 97.

Hovedpoenget med spm. 1d) – som alle kandidater bør se – er at setningen kan uttrykke både en norm om inkompetanse og en norm om forbud. Samme setning kan altså uttrykke flere normative utsagn – i dette tilfelle, de to nevnte.

Det vanlige i juridisk litteratur er å snakke om «forbud». (Dette kommer til uttrykk i titlene til begge doktoravhandlingene om § 97; se Castbergs «Grunnlovens forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft» fra 1919, og Benedikte Moltumyr Høgbergs, «Forbud mot tilbakevirkende lover» fra 2010).

Den praktiske viktige side av § 97 *i forhold til Stortinget som lovgiver* er imidlertid normen om *inkompetanse*. Hvis denne normen brytes, vil loven ikke bli anvendt av domstolene; loven er ugyldig i denne forstand.

Normen om *forbud* er langt mindre viktig i forhold til Stortinget som lovgiver. Hvorvidt noen representanter kan straffes eller ilegges erstatningsansvar, er meget sjelden noen aktuell problemstilling. (Meg bekjent har den aldri vært reist i praksis.)

I forhold til den enkelte rettsundersått vil derimot *forbudsnormen* ha praktisk betydning. Det kan være store psykologiske og økonomiske kostnader forbundet med et saksanlegg mot staten på det grunnlag at en lov strider mot grl. § 97. Derfor har hver enkelt rettsundersått en interesse i at Stortinget er seg bevisst forbudsnormen, og nøye vurderer forholdet til § 97. *Inkompetansenormen* – at loven vil bli ansett ugyldig i den forstand at domstolene ikke anvender den – er rettsundersåttens plan B, dvs. andre forsvarslinje, og denne er som nevnt klart mer ubehagelig sett fra rettsundersåttens ståsted.

4. Nærmere om oppg. 2

Det er ikke angitt i oppgaven hvor mye tid som skal brukes på henholdsvis sp. 1 og 2. Sp.m. 1 er delt inn i fire underspørsmål og kan derfor se mer omfattende ut. Kravet til studentene er at de gir grundige svar på alle spørsmålene.

Rettens funksjon i samfunnet er et sentralt tema i Ex fac pensum del B, og det kan være materiale til å svare på dette i mange kapitler, særlig i kap.1 – 3. Den mest direkte behandlingen av temaet 'rettens sosiale funksjon' er i kap.2. Konkretisering av temaet er videreført i kap.3. I det kapitlet behandles av noen av de mest sentrale institusjoner og begreper som norsk rett har bidratt til å utvikle, og som i dag er sentrale institusjoner i samfunnet. Blant disse er rettsstaten, velferdsstaten og bærekraftig utvikling. Kap.1 inneholder også mye relevant stoff, særlig i kap.1.5 om rettens sentrale verdier.

Rettens sosiale funksjon er mest direkte behandlet og definert i kap.2.3:

«Rettens funksjon i samfunnet er å skape og stabilisere *rettslige normer* og *normative forventninger* for å oppnå en normativ forutberegnelighet. Rettslige normer skal bidra til å skape forutsigbarhet med hensyn til konsekvenser når vi tar beslutninger om å handle eller ikke handle. Det skal bidra til en normativ og sosial stabilisering av samfunnet som skal gjøre det mulig å planlegge våre handlinger. Det er en form for motvekt til de stadige, faktiske forandringene knyttet til menneskenes mer strategiske handlinger, økonomiske endringer, nye kunnskaper og teknologier, politiske vedtak og kriser av ulik art. Rettens forutberegnelighet bidrar til rettssikkerhet.

Rettslige normer og normative forventninger har både rettslige og sosiale eller faktiske konsekvenser. Rettslige normer i samfunnet gjelder som gjeldende rett inntil de er endret etter de reglene som gjelder, men det antas også at eksistensen av rettslige normer bidrar til normative forventninger som vi bruker både i egen atferd og i våre relasjoner til andre. Ved at normene forventes etterlevd, bidrar det til *en sosial stabilisering uavhengig av om de faktisk etterleves*. Det gjelder selv om det skjer faktiske endringer som endrer reglenes forutsetninger. Reglene gjelder både rettslig og som felles normative forventninger inntil de endres.

Motsatt av normative forventninger har vi *kognitive forventninger*, som normalt endres mer direkte og løpende ut fra de faktiske erfaringene vi gjør oss. Kognitive forventninger ivaretar våre evner til kontinuerlig å tilpasse våre handlinger til forandringer. Normative forventninger bidrar til stabilisering.»

Foran i kap.2.2 er det lagt vekt på betydningen av at retten er allmenn. Det vil si at det vi betegner som rettslige normer gjelder for alle i samfunnet, med mindre de er avgrenset til bestemte grupper. Dette kjennetegner rettslige normer, og lovergeler, sammenlignet med andre normer. Kombinasjonen av at det skapes rettslige normer, og at de er allmenne, bidrar til en allmenn forutberegnelighet i samfunnet. Normativ forutberegnelighet i form av normer som aksepteres som allmenne i samfunnet, bidrar til å skape en stabilisering i samfunnet. Retten bidrar derved til helt sentrale

former for koordinering og organisering av samfunnet. Dette er rettens allmenne sosiale funksjon. I kompleks og moderne samfunn blir dette desto viktigere.

Lovgivning bidrar til at det skapes grupper av rettslige normer knyttet til ulike samfunnsoppgaver. Retten bidrar til at det kan skapes og stabiliseres ulike institusjoner eller organisasjoner i samfunnet som er både rettslige og samfunnsmessige. Velferdsstaten, rettsstaten og bærekraftig utvikling er alle eksempler på dette. Retten bidrar til at samfunnet kan utvikles og spesialiseres ved at det utvikles grupper av rettslige normer som er med på å organisere, gi et meningsinnhold til og definere ulike oppgaver og funksjoner i samfunnet.

I kap.2 beskrives hvordan den allmenne retten også innebærer dilemmaer fordi den skal gjelde for hele samfunnet. Reglene skal være allmenne og samtidig kunne brukes i konkrete saker mellom individer. Rettsreglene skal stabilisere samfunnet, men samtidig inneholde regler for beslutningsprosesser om hvordan retten kan endres. Når nye lover gis, er det et uttrykk for en form for makt. Samtidig skal stabiliseringen av reglene bidra til å hindre bruk av tilfeldig og urettferdig makt. I kap.2 gis en generell beskrivelse av rettens sosiale funksjon. Ved å skape og stabilisere rettslige normer, på måter som er allment aksepterte, bidrar retten til at det skapes institusjoner og begreper i samfunnet som koordinerer og organiserer samfunnet.

I kap.3 beskrives ulike knipper av regler eller 'institusjoner' som består av regler, som over tid har vært utviklet i Norge, og som har formet det norske samfunnet. Poenget her er å vise hvordan retten har bidratt til å skape det vi betegner som sentrale institusjoner i samfunnet. Dette er konkrete eksempler på rettens sosiale funksjon. Det beskrives her som at retten er med på 'å skape mening' i samfunnet gjennom de rettslige normer og institusjoner som stabiliseres, og som koordinerer samfunnet på en måte som har vært akseptert.

Begrepet 'rettsstat' er først behandlet og definert i kap.1.5, s.26-28, som en av rettens grunnleggende verdier, sammen med demokrati og menneskerettigheter. Begrepet 'rettsstat' innebærer at statsstyret er basert på lover og lovgivningsprosesser, og at uavhengige domstoler avgjør tvister mellom staten og private rettssubjekter, eller mellom private. Kap.1.5 beskriver det gjensidige forholdet mellom rettsstat, demokrati og grunnleggende menneskerettigheter. I kap.3.6 er rettsstatens betydning i en strafferettslig kontekst beskrevet. Det er også relevant materiale om rettsstaten i kap.3.3, 3.4, 3.5 og 3.7. I kap.3.7 behandles 'offentlig forvaltning' som en institusjon i samfunnet. Her behandles rettssikkerhet og legalitet. Kap.3.3-3.5 behandler ulike sider ved det som er en rettsstat som konstitusjon og menneskerettigheter, men uten at begrepet rettsstat alltid er nevnt. Det er viktig at studentene får frem at 'rettsstat' både handler om et statsstyre basert på lover og lovgivning, og domstoler som kan avgjøre rettslige tvister på et rettslig grunnlag, er uavhengige av politiske myndigheter og andre institusjoner med makt, i sine domsgjerninger.

'Velferdsstaten' er behandlet i kap.3.7 og 3.8. I 3.7 behandles den offentlige forvaltning generelt med viktige trekk som legalitet, rettssikkerhet, likestilling og ivaretagelse av sosiale rettigheter. I kap.3.8 er likestilling og velferdslovgivning mer omfattende behandlet. Flere sentrale lover som har skapt velferdsstaten som en

institusjon i Norge, er nevnt, som folketrygdloven, likestillingsloven, arbeidsmiljøloven og flere. Disse lovene er her tillagt en sentral betydning for utviklingen av en velferdsstat med sosiale rettigheter, helserettigheter og likestilling. Velferdslovgivningens betydning for det som ofte defineres som 'rettferdighet' i det norske rettssystemet diskuteres. Ulike teorier om rettferdighet er drøftet. Det er lagt vekt på rettens og lovers betydning for et regulert arbeidsliv og for kvinners rettigheter og likestilling.

'Bærekraftig utvikling' er et nyere begrep både i og utenfor retten. Det er behandlet i kap.3.9, og der er relevante eksempler også andre steder som i kap.1.7. Miljøproblemene er en nyere tematikk både politisk og rettslig. De er komplekse, og det er vanskeligere å vite sikkert hvordan de kan løses enn andre problemer retten forsøker å regulere. Det er mere uklart hva standarden for et rent miljø skal være. Miljøretten og dens begreper er derfor mer uavklarte rettslige institusjoner enn de foran nevnte. Bærekraftig utvikling og føre-var-prinsippet er drøftet i kapitlet. Selv om 'bærekraftig utvikling' i dag defineres på flere måter, så har det likevel bidratt til at det er dannet en form for rettslig institusjon om plikten til ivaretagelse av miljøet som er knyttet til en forståelse av at klodens biologiske miljø må kunne opprettholde sin reproduksjon for at kloden skal overleve. Forurensningsloven fra 1980, kommisjonen om bærekraftig utvikling og den senere biomangfoldloven er sentrale eksempler på rettens bidrag til å utvikle 'bærekraftig utvikling' som en institusjon i retten og i samfunnet.

Det må kreves at studentene har den grunnleggende forståelsen av hva rettens sosiale funksjon er slik dette er presentert i pensum. Dette er også grundig behandlet i forelesningene og på slides som er lagt ut. Rettsstat, velferdsstat og bærekraft er begreper som de nok kan kjenne fra flere ulike faglige sammenhenger. Det er viktig at studentene formidler en forståelse av hva 'rettens sosiale funksjon' er, knyttet til lærebokens behandling av temaet. Rettens sosiale funksjon er å bidra med rettslig baserte normative forventninger som er knyttet til bruken av lover, institusjoner og begreper. Retten har derved bidratt til å skape et mer stabilisert og koordinert samfunn. De konkrete institusjoner og begreper som er behandlet i bokens kap.3 gir en konkretisering av rettens sosiale funksjon i et bestemt rettslig system over tid. Her må det skilles mellom de studenter som viser at de har forstått behandlingen av dette i pensum, og de som bare kommer allmenne betraktninger om de nevnte institusjonene. Når det gjelder eksempler fra lover og rettspraksis, må studentene gjerne bruke eksempler som ikke er nevnt i pensum. Det viktigste her er å vise en god forståelse av hva begrepene betyr, og av hvordan retten og samfunnet er koblet sammen.

5. Momenter til den samlede karaktersetting

Det avgjørende er at den reelle forståelse og kunnskap er med. En dårlig disposisjon er det ingen grunn til å trekke for hvis forståelsen og kunnskapen vedrørende spørsmålene gjenfinnes i drøftelsen av et annet av spørsmålene.

På den annen side, hvis forståelsen og kunnskapen mangler, skal ikke en besvarelse kunne «snakke seg til» bestått. Det skal ikke holde å gjengi passasjer man har lært seg utenat de siste dager før eksamen – uten tidligere å ha studert stoffet eller fulgt undervisning.

I oppgaven er det ikke sagt noe om forholdet mellom de to hoveddelene av oppgaven i den samlede vurdering. Jeg vil tro at hvis enten besvarelsen av spm. 1 eller av spm. 2 er til stryk, så bør hele besvarelsen i utgangspunktet vurderes til ikke-bestått.

Oslo, 17. juni 2019

Svein Eng